

КЕРУВАННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ВИКОНАННІ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Нестабільність економічного середовища має негативний вплив на діяльність транспортного підприємства, що є однією із підсистем транспортно-логістичної системи. Внаслідок цього виникають ситуації невизначеності й ризику при виконанні логістичних принципів «точно у визначений строк», «з найменшими витратами й втратами», «необхідної якості й у необхідній кількості» тощо. Для забезпечення ефективної діяльності підприємства варто розглянути основні ризики транспортно-логістичній сфері.

Виробничий ризик у транспортно-логістичній сфері – це імовірність втрат, пов'язаних з виробництвом транспортно-логістичних послуг і можливістю незадоволення попиту на транспортні й логістичні послуги, що надаються підприємством. Серед найбільш важливих причин виробничого ризику на транспортному підприємстві варто виокремити:

- 1) зниження прогнозованих провізних можливостей;
- 2) зниження прогнозованого обсягу реалізованих транспортних послуг;
- 3) ріст витрат на паливо, запасні частини, агрегати й матеріали;
- 4) збільшення фонду оплати праці й податкових платежів;
- 5) зниження попиту на транспортні послуги та ін.

Ризиком можна управляти, тобто прогнозувати настання ризикової події й вживати заходів щодо зниження його ступеня. На етапі прийняття управлінських рішень підприємство зіштовхується з вибором прийняттого для нього рівня ризику й шляхів його зниження. Кожне підприємство має власні переваги, які дозволяють виявити прийнятний рівень ризику у тій або іншій зоні стратегічного господарювання, а також здійснити пошук шляхів запобігання небажаних наслідків. Підприємству необхідно враховувати ймовірність настання того або іншого виду ризику на всіх стадіях виробничого процесу: від закупівлі рухомого складу, палива, матеріалів, запасних частин і агрегатів до реалізації транспортних послуг. Розглянемо наступну класифікацію ризиків виробничої діяльності підприємств, що надають транспортно-логістичні послуги: ризики невиконання господарських договорів; ризики посилення конкуренції; ризики незатребуваних провізних можливостей підприємства; ризики виникнення непередбачених витрат; ризики втрати майна (рис. 1).

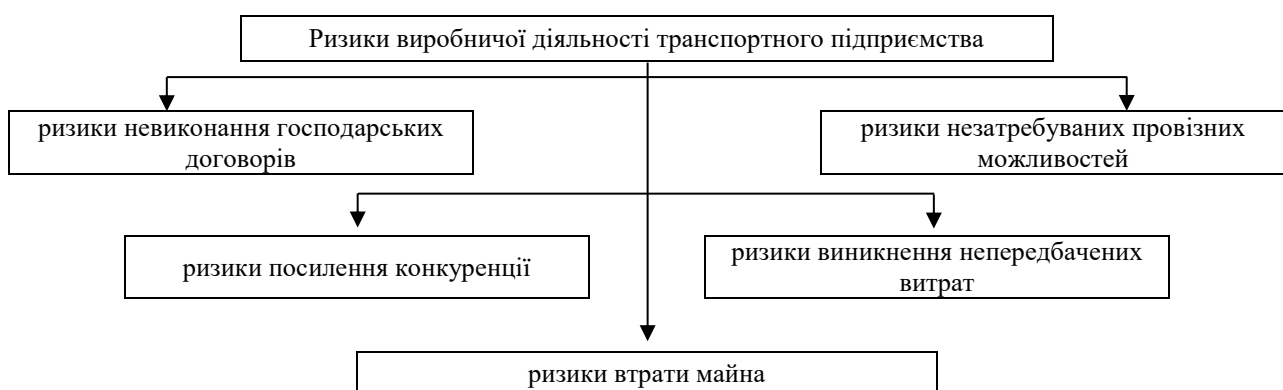

Рис. 1 – Ризики діяльності транспортного підприємства

Аналіз ряду досліджень показує, що більшість підприємств не має належних методів оцінки ризику. Це пов'язано із відсутністю статистичної бази для систематичного управління

ризиками. Логістика транспорту зіштовхується з багатьма складними проблемами, які супроводжуються ризиками (інвестиційні ризики; політичні ризики; фінансово-економічні ризики; кадрові ризики; клієнтські ризики; ринкові ризики тощо). Найбільш відомими підходами до управління ризиком є такі як «втеча» від ризику (зникнення з ринку або з галузі); усунення ризику шляхом його зменшення; прийняття ризику на себе; передача ризику (аутсорсинг і страхування).

При міжнародних перевезеннях також існує ряд ризиків втрати вантажу. Для їх зниження підприємства застосовують такі:

- скасування (відхилення), тобто спроба скасування ризику шляхом виключення ситуації з можливої загибелі в результаті рішення про відмову від певної діяльності;
- запобігання (зниження частоти), зменшення (ослаблення ваги втрат) або комбінація того й іншого. При цьому під зниженням частоти розуміється періодичність або кількість втрат за даний відрізок часу, а під ослабленням ваги – обсяг втрат, які відбулися або можуть відбутися в майбутньому;
- поглинання (утримання) означає прийняття на себе або поглинання фінансових наслідків без розподілу збитку за допомогою страхування;
- передача (крім страхування) відбувається в тому випадку, коли можливість втрати однією організацією приймає на себе інша, звичайно на основі контракту. Прикладом контрактної передачі можливого збитку є контракт на оренду складу, що зобов'язує власника ремонтувати будь-яке ушкодження від вогню, навіть якщо воно викликано орендарем. Інакше кажучи, такі контракти переносять відповідальність за фінансові наслідки можливої втрати на іншу сторону.

Страхування є системою, що дозволяє перекладати можливість втрати на страхову компанію, яка відшкодовує страхувальникові застраховані збитки й розподіляє їх між всіма страхувальниками, тобто ключовими елементами цього методу є передача й розподіл. Страхування служить системою захисту від збитків, що виникають внаслідок випадкових непередбачених подій, і допомагає користувачам транспорту й транспортним підприємствам перебороти невизначеності в їхньому бізнесі. Для міжнародної торгівлі характерні два види страхування – майнове й страхування відповідальності. Майнове страхування охоплює випадкові втрати в результаті збитку, заподіяного власності страхувальника. Якщо страхувальник несе такі втрати, то в процесі врегулювання він має справу безпосередньо зі страховою компанією. Страхування відповідальності на відміну від майнового страхування може охоплювати три сторони: страхувальника, страхову компанію й третього учасника, власності якого заподіяний збиток страхувальником.

Отже, перед настанням ризикового випадку, у процесі ухвалення управлінського рішення, керівництву підприємства необхідно визначити область ризику у яку потрапить підприємство в результаті виробничої діяльності. Це дозволить оцінити доцільність даного виду діяльності та необхідність застосування різних методів зниження несприятливих впливів.

Стельмащук Валерій Віталійович – к.т.н., доцент кафедри автомобілів і транспортних технологій, Луцький національний технічний університет.

Мялковська Вікторія Ігорівна – магістрант кафедри автомобілів і транспортних технологій, Луцький національний технічний університет